

KAMENNÁ INDUSTRIE ZE SIŘEMI (OKR. LOUNY)

Petr Šída

Z 19 štípaných kamenných artefaktů vyzdvížených z objektu 2 (Grab 2) v Siřemi, řazeného do kultury nálevkovitých pohárů (*Preidel 1936, 514; Moucha 2008*), se jich dochovalo 18 (*tab. 1; obr. 1:1–7*).¹ Dominující složkou souboru je debitáž tvořící 72,2 % souboru (13 artefaktů). Nástroje představují zbývajících 27,8 % (5 artefaktů).

Mezi debitáží jsou nejvíce zastoupené amorfní zlomky (7 kusů, 38,9 %), následují úštěpy (4 artefakty, 22,2 %) a jádra (2 rezidua jader, jedno z nich dvoupodstavové, 11,1 %). Typ úpravy patky nebylo možné u tří úštěpů určit (úprava G), u zbývajících úštěpů byla zjištěna úprava několika většími negativy úštěpů (typ D).

Nástrojů je v souboru zastoupeno celkem 5 (27,8 %). Tři z nich (60 %) jsou upraveny bifaciální retuší. Jedná se o bifaciálně retušovanou čepel s leskem, bifaciálně retušovaný úštěp a fragment bifaciálně retušovaného artefaktu. Zbývá amorfní zlomek s retuší (nejspíše jde o zlomek nástroje) a velký úštěp s laterální retuší. Bifaciálně retušovaná čepel s leskem je vyrobena na středovém fragmentu čepele (typ B). Úštěp s laterální retuší má patku upravenou negativem jediného úštěpu (typ C) a u bifaciálně retušovaného úštěpu nemohl být typ úpravy zjištěn (G).

Kolekci dominují lokální suroviny severozápadních Čech (88,9 %). Nejvíce je zastoupen křemeneč typu Tušimice (11 artefaktů, 61,1 %), který také pochází z nejmenší vzdálenosti (20 km). Následuje kře-

Tab. 1. Siřem, okr. Louny. Objekt 2 (Grab 2). Technologicko-typologické a surovinové složení kolekce

Typ	křemeneč Skršín	křemeneč Tušimice	křemeneč Bečov	SGS	rohovec Krumlovský les	celkem	%
úštěp	1		1	1	1	4	22,2
amorfní zlomek	1	6				7	38,9
jádro		1				1	5,6
jádro dvoupodstavové		1				1	5,6
debitáž	2	8	1	1	1	13	72,2
%	15,4	61,5	7,7	7,7	7,7	100	
retušovaný amorfní zlomek	1					1	5,6
úštěp s laterální retuší		1				1	5,6
čepel s bifaciální laterální retuší	1					1	5,6
bifaciálně retušovaný úštěp		1				1	5,6
bifaciálně retušovaný artefakt		1				1	5,6
nástroje	2	3				5	27,8
%	40	60				100	
celkem	4	11	1	1	1	18	100
%	22,2	61,1	5,6	5,6	5,6	100	

¹ V Regionálním muzeu K. A. Polánka v Žatci je soubor uložen pod souhrnným číslem 1724c. Pro lepší rozlišení jednotlivých artefaktů byly opatřeny čísly 1–18.

menec typu Skršín (4 artefakty, 22,2 %) ze vzdálenosti 32 km a křemenec Bečov (1 artefakt, 5,6 %) ze vzdálenosti 28 km.

Zbývající dva artefakty jsou vyrobeny ze surovin z větší vzdálenosti. Jeden artefakt je vyroben ze silicitu z glacienních sedimentů (vzdálenost transportu ca 75 km) a poslední artefakt je úštěp z rohovce typu Krumlovský les (vzdálenost přes 250 km). Celkem šest artefaktů (33,3 %) bylo opáleno v ohni (pět amorfních zlomků křemence typu Tušimice a silicitový úštěp).

Studovaná kolekce nepatří mezi velké, je však chronologicky výrazná. V úpravě nástrojů dominuje bifaciální typ retuše, typický pro mladší eneolit (srov. řivnáčský soubor z Klamorny: Šída 2005; 2007a). Struktura kamenných industrií tohoto období však působí složitěji, např. v souboru z řivnáčské zemnice v Miškovcích (Šída 2007b) se bifaciální retuše nevyskytuje vůbec a soubor celkově působí spíše neolitickým dojmem. Pro dokonalé poznání kamenných industrií eneolitu je třeba pokračovat ve zpracování jak velkých souborů, tak kolekcí obdobných té ze Siremi.

Soupis nálezů²

1724c/1. Typ: retušovaný amorfní zlomek, sur: křemenec Skršín, st: fragment, d: 3,85 cm, š: 2,55 cm, v: 0,95 cm, opál: –, pat: –, lesk: –, fragment čepel: –, patka: –, pozn: – (*obr. 1:2*).

1724c/2. Typ: úštěp, sur: křemenec Skršín, st: fragment, d: 2,8 cm, š: 2,25 cm, v: 0,6 cm, opál: –, pat: –, lesk: –, fragment čepel: –, patka: G, pozn: –.

1724c/3. Typ: amorfní zlomek, sur: křemenec Skršín, st: fragment, d: 2,1 cm, š: 1,35 cm, v: 0,6 cm, opál: –, pat: –, lesk: –, fragment čepel: –, patka: –, pozn: –.

1724c/4. Typ: amorfní zlomek, sur: křemenec Tušimice, st: fragment, d: 1,9 cm, š: 1,2 cm, v: 0,95 cm, opál: 1, pat: –, lesk: –, fragment čepel: –, patka: –, pozn: –.

1724c/5. Typ: amorfní zlomek, sur: křemenec Tušimice, st: fragment, d: 1,9 cm, š: 1,65 cm, v: 0,4 cm, opál: 1, pat: –, lesk: –, fragment čepel: –, patka: –, pozn: –.

1724c/6. Typ: amorfní zlomek, sur: křemenec Tušimice, st: fragment, d: 2,6 cm, š: 1,5 cm, v: 0,45 cm, opál: 1, pat: –, lesk: –, fragment čepel: –, patka: –, pozn: –.

1724c/7. Typ: amorfní zlomek, sur: křemenec Tušimice, st: fragment, d: 1,35 cm, š: 1,3 cm, v: 0,55 cm, opál: 1, pat: –, lesk: –, fragment čepel: –, patka: –, pozn: –.

1724c/8. Typ: amorfní zlomek, sur: křemenec Tušimice, st: fragment, d: 1,4 cm, š: 1,2 cm, v: 0,7 cm, opál: 1, pat: –, lesk: –, fragment čepel: –, patka: –, pozn: –.

1724c/9. Typ: úštěp, sur: křemenec Bečov, st: fragment, d: 1,45 cm, š: 1,7 cm, v: 0,3 cm, opál: –, pat: –, lesk: –, fragment čepel: –, patka: G, pozn: –.

1724c/10. Typ: úštěp s laterální retuší, sur: křemenec Tušimice, st: fragment, d: 9,25 cm, š: 5,4 cm, v: 1,6 cm, opál: –, pat: –, lesk: –, fragment čepel: –, patka: C, pozn: – (*obr. 1:5*).

1724c/11. Typ: úštěp, sur: SGS, st: fragment, d: 2,65 cm, š: 2,3 cm, v: 0,45 cm, opál: 1, pat: 1, lesk: –, fragment čepel: –, patka: G, pozn: recentně odlomena terminální partie.

1724c/12. Typ: úštěp, sur: rohovec Krumlovský les, st: fragment, d: 3,5 cm, š: 2,85 cm, v: 1,1 cm, opál: –, pat: –, lesk: –, fragment čepel: –, patka: D, pozn: – (*obr. 1:6*).

1724c/13. Typ: čepel s bifaciální laterální retuší, sur: křemenec Skršín, st: fragment, d: 3,7 cm, š: 2,35 cm, v: 0,45 cm, opál: –, pat: –, lesk: 1, fragment čepel: B, patka: –, pozn: – (*obr. 1:7*).

1724c/14. Typ: amorfní zlomek, sur: křemenec Tušimice, st: fragment, d: 2,5 cm, š: 1,65 cm, v: 0,9 cm, opál: –, pat: –, lesk: –, fragment čepel: –, patka: –, pozn: –.

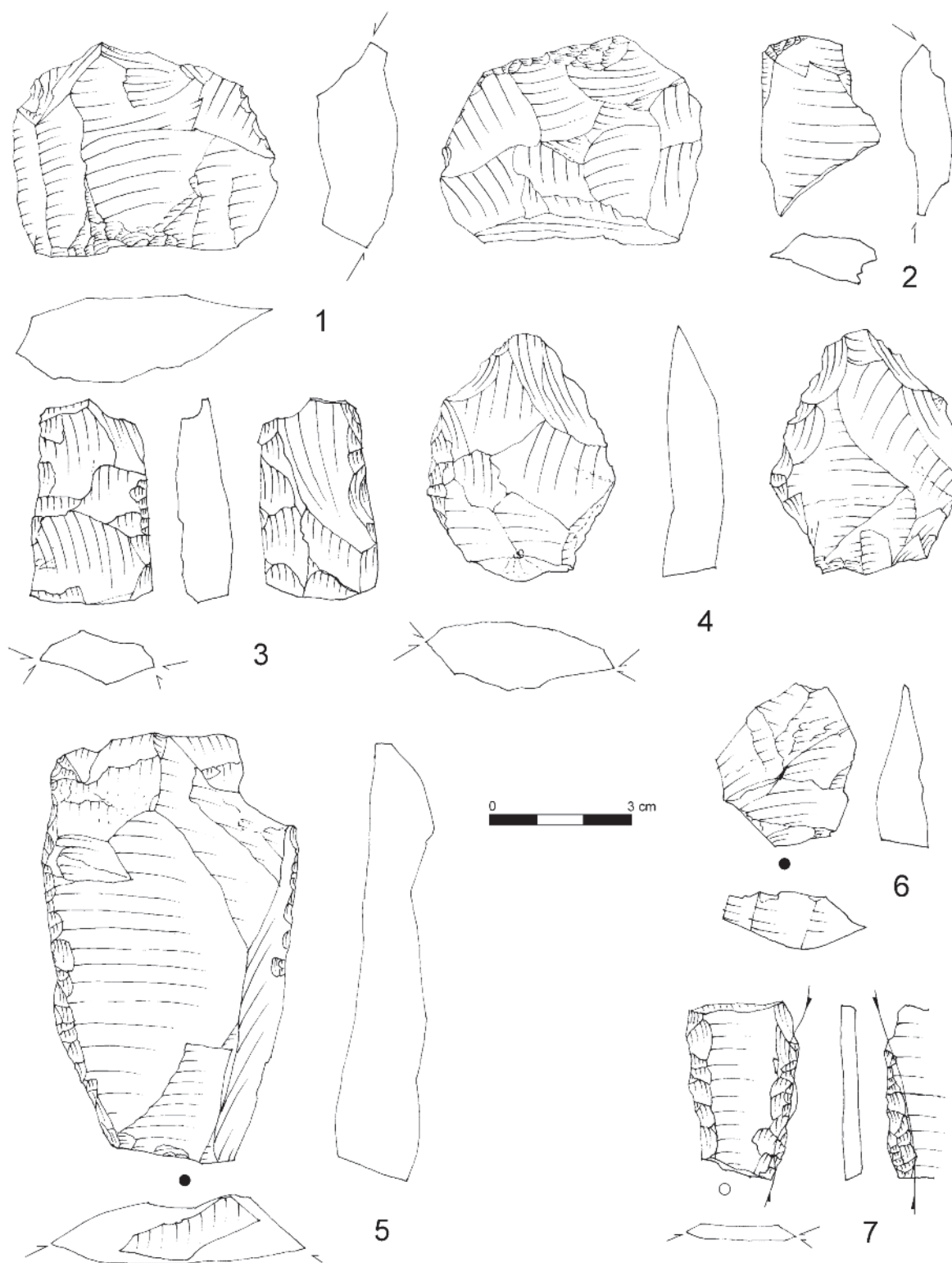
1724c/15. Typ: jádro, sur: křemenec Tušimice, st: fragment, d: 5,45 cm, š: 4,05 cm, v: 1,7 cm, opál: –, pat: –, lesk: –, fragment čepel: –, patka: –, pozn: reziduum.

1724c/16. Typ: jádro dvoupodstavové, sur: křemenec Tušimice, st: fragment, d: 4,4 cm, š: 5,4 cm, v: 1,8 cm, opál: –, pat: –, lesk: –, fragment čepel: –, patka: –, pozn: reziduum, úderové plochy C (*obr. 1:1*).

1724c/17. Typ: bifaciálně retušovaný úštěp, sur: křemenec Tušimice, st: fragment, d: 5,2 cm, š: 4 cm, v: 1,3 cm, opál: –, pat: –, lesk: –, fragment čepel: –, patka: G, pozn: – (*obr. 1:4*).

1724c/18. Typ: bifaciálně retušovaný artefakt, sur: křemenec Tušimice, st: fragment, d: 4,2 cm, š: 2,55 cm, v: 1,25 cm, opál: –, pat: –, lesk: –, fragment čepel: –, patka: –, pozn: fragment (*obr. 1:3*).

² Zkratky: surovina – sur, stav – st, délka – d, šířka – š, výška – v, opálení – opal, patinace – pat, poznámka – pozn.

Obr. 1. Siřem, okr. Louny. Objekt 2 (Grab 2). 1 – dvoupodstavové jádro, 2 – retušovaný amorfní zlomek, 3 – bifaciálně retušovaný artefakt, 4 – bifaciálně retušovaný ústěp, 5 – ústěp s laterální retuší, 6 – ústěp, 7 – čepel s bifaciální laterální retuší a leskem, 1, 3–5 – křemeneč typu Tušimice, 2, 7 – křemeneč typu Skršín, 6 – rohoveč typu Krumlovský les

LITERATURA

- Moucha, V. 2008:* Doplnky k eponymnímu nálezu ze Siřemi (Zürau) v severozápadních Čechách, *Archeologie ve středních Čechách* 12, 113–126.
- Preidel, H. 1938:* Noßwitzer Gräber aus Zürau in Nordwestböhmen, *Mannus, Zeitschrift für Deutsche Vorgeschichte* 28, 511–517.
- Šída, P. 2005:* Využívání kamenné suroviny v mladší a pozdní době kamenné. Dílenské areály v oblasti horního Pojizeří. Rukopis disertační práce v Ústavu pro pravěk a ranou dobu dějinnou FF UK, Praha.
- Šída, P. 2007a:* Využívání kamenné suroviny v mladší a pozdní době kamenné. Dílenské areály v oblasti horního Pojizeří. *Dissertationes archaeologicae Brunensis/Pragensesque* 3. Brno–Praha.
- Šída, P. 2007b:* Kamenná industrie. In: M. Ernée a kol., *Zahloubená chata ze středního eneolitu v Praze 9-Miškovičích. Výsledky archeologických a přírodovědných analýz, Památky archeologické* 98, 31–108.

STEININDUSTRIE AUS SIŘEM (BEZ. LOUNY)

Aus dem Objekt 2 (Grab 2) von Siřem stammt ein Fundkomplex von 18 Steinabschlagartefakten (Taf. 1, Abb. 1:1–7) aus der jüngeren Phase der Trichterbecherkultur (TBK). In dem Fundkomplex dominiert sog. Debitage (72,2 %, 13 Artefakte). Weiter sind hier 5 Geräte (27,8 %) vertreten. Drei (60 %) von ihnen wurden bifaziell retuschiert. Es handelt sich um eine bifaziell retuschierte Klinge mit Glanz, einen bifaziell retuschierten Abschlag und das Fragment eines bifaziell retuschierten Artefaktes. Zum Fundkomplex gehören noch ein amorphes Bruchstück mit einer Retusche (vermutlich das Bruchstück irgendeines Gerätes) und ein großer Abschlag mit einer lateralen Retusche. In der Kollektion überwogen lokale Rohstoffe Nordwestböhmens (88,9 %). Am häufigsten ist Quarzit des Typs Tušimice (11 Artefakte, 61,1 %) aus einer Entfernung von 20 km vertreten. Danach folgen Quarzite des Typs Skršín (4 Artefakte, 22,2 %) aus einer Entfernung von 32 km und des Typs Bečov (1 Artefakt, 5,6 %) aus einer Entfernung von 28 km. Die restlichen zwei Artefakte wurden aus den Rohstoffen aus einer größeren Entfernung erzeugt. Der erste wurde aus Silizit von glazigenen Sedimenten (Entfernung vom Transport zirka 75 km) hergestellt; der zweite – ein Abschlag – wurde aus Hornstein des Typs „Krumauer Wald“ (Entfernung von 250 km) erzeugt. Insgesamt sechs Artefakte (33,3 %) wurden im Feuer gebrannt. Die beschriebene Kollektion ist chronologisch ausdrucksvoll. Bei der Bearbeitung der Geräte dominiert der bifazielle Typ der Retusche, welcher für das jüngere Äneolithikum charakteristisch ist.

PETR ŠÍDA

KATEDRA ARCHEOLOGIE ZÁPADOČESKÉ UNIVERZITY V PLZNI, SEDLÁČKOVA 15, 306 14 PLZEŇ